

Gouds drinkwater na 1945

Harrie Timmer

Niets is zo vanzelfsprekend als drinkwater. Als we de kraan opendraaien (of tegenwoordig openzwenken) is het daar: zoveel je maar wilt, altijd onder druk en van uitstekende kwaliteit. Schoon drinkwater was niet altijd zomaar beschikbaar. Eeuwenlang gebruikten de inwoners van Gouda achteloos het vervuilde water uit hun grachten met als gevolg dat terugkerende epidemieën als cholera zich makkelijk verspreiden. Pas na 1883, met de oprichting van de Goudsche Waterleiding Maatschappij (GWM), kwam hieraan een einde. In de vorige *Tidings* is de geschiedenis van de Goudse drinkwatervoorziening tot 1945 beschreven. In deze bijdrage het vervolg: de ontwikkeling vanaf 1945.

Blijvende problemen met waterkwaliteit en de Watersnoodramp

Vanwege het steeds zouter worden van de bronnen aan de Schielands Hoge Zeedijk werd in 1946 nogmaals door het Rijksinstituut voor de Drinkwatervoorziening (RID) geadviseerd om een andere bron te zoeken.¹ Men opereerde om voorgezuiverd Lekwater in te kopen van de watermaatschappij van de gemeente 's-Gravenhage die leidingen vanaf de Lek langs Gouda naar de duinen heeft

A handwritten document titled 'Recapitulatie Watersnoodschade.' listing various costs in f. The items and their values are: 'Kosten dijkherstel' (f. 0.978.61), 'Recepompen te reinigen herstellen, schoonmaken, enz.' (f. 10.467.76), 'Herstelkosten motoren' (f. 2.523.06), 'Reparatie Hoofdleidingen' (f. 3.262.31), 'Ontsmettingsmaatregelen' (f. 200.85), and 'Water distributie-kosten' (f. 1368.26). A total sum of f. 26.880,85 is written at the bottom, underlined.

Recapitulatie Watersnoodschade.	
Kosten dijkherstel	f. 0.978.61
Recepompen te reinigen herstellen, schoonmaken, enz.	f. 10.467.76
Herstelkosten motoren	f. 2.523.06
Reparatie Hoofdleidingen	f. 3.262.31
Ontsmettingsmaatregelen	f. 200.85
Water distributie-kosten	f. 1368.26
	<u>f. 26.880,85</u>

Samenvattende optelling van de kosten die de GWM in 1954 declareerde (en vergoed kreeg) van het nationale rampschadebureau (archief Oasen)

aangelegd. Dit idee was echter door de directie in 1936 al verworpen met als belangrijkste argument dat rivierwater niet alleen een stap terug zou zijn, maar vooral

1. Rijksinstituut voor drinkwatervoorziening, 1946, *rapport inzake een geo-hydrologisch onderzoek ter plaatse en in de omgeving van de waterwinplaats van de N.V.Goudsche Waterleiding Maatschappij (met vijf bijlagen)*.

zou leiden tot afhankelijkheid en uiteindelijk “naasting van het gehele distributiebedrijf door de Provincie”². Ingezet werd op verdere proeven met infiltratie van rivierwater en extra filtratiestappen.

Naast de structurele waterkwaliteitsproblemen bleek het buitendijks terrein van de GWM kwetsbaar voor overstromingen. Tijdens de Watersnoodramp van 1953 liep het terrein volledig onder water en werden enkele leidingen in de Gouderakse dijk en richting Stolwijkersluis vernield. Pompen moesten worden gedroogd, schakelkasten vervangen en alle filters gereinigd en gechloreerd. Gedurende een aantal dagen werd zelfs de distributie van water met melktransportwagens geregeld. Uit de rekeningen van de GWM aan het rampschadebureau blijkt dat deze kosten ruimhartig werden vergoed. Materieel werd ook kosteloos ter beschikking gesteld, zoals een chloreerapparaat door het Rotterdamse waterbedrijf.³ Een mooi voorbeeld van burenhulp.

Uiteindelijk toch richting de Lek

Om een einde te maken aan de blijvende problemen met de waterkwaliteit werd in 1956 de toenmalige directeur, de heer C. Rodenhuis, gevraagd om samen met het Rijksinstituut voor Drinkwatervoorziening (RID) een plan op te

Waterdistributie op de Markt 3 februari 1953 (foto SAMH)

stellen dat voor lange tijd doeltreffend en economisch verantwoord zou zijn. Om hier invulling aan te geven werd door het Rijksinstituut onderzoek uitgevoerd naar de mogelijkheden van de uitbreiding van de bestaande winning langs de IJssel. Uit het rapport van 1957 lezen we: “De ongunstige kwaliteit van het grondwater in Gouda en in de onmiddellijke omgeving daarvan is oorzaak, dat vernieuwing en uitbreiding van de zuiveringsinstallaties naar verhouding zeer grote uitgaves zullen vergen.” Aanbevolen wordt om de waterwinning te zoeken in het gebied langs de Lek nabij Bergambacht.⁴

In deze problematiek stond Gouda niet alleen. Ook de waterbedrijven van Alphen aan den Rijn, Hazerswoude, Boskoop en Bodegraven kampten met kwaliteitsproblemen en stijgende behoefteprognoses. In een door het RID uitgevoerde studie in 1961 werd dan ook voorgesteld om langs de Lek tussen Bergambacht en Schoonhoven een centrale waterwinning te realiseren vanwaar het water met een enkele leiding met een diameter van 700 mm naar Gouda zou worden vervoerd.⁵ Voor Gouda was een diameter van 600 mm voldoende, zodat in 1963 werd overeengekomen dat de meerkosten zouden worden gedragen door de genoemde achterliggende gemeenten waar het resterende water heen ging.

De eindconclusie van aanvullend onderzoek luidde dat er te Bergambacht 32 putten van 100 m³ per uur geplaatst moesten worden en een zuiveringsinstallatie met een capaciteit van 15 miljoen m³ per jaar. Met proeven in de jaren 1962 tot 1964 werd de ideale zuiveringsopzet bepaald, waarna door het Rijksinstituut en de GWM in

2. Brief directeur Goudsche Waterleiding Maatschappij aan commissarissen Goudsche Waterleiding Maatschappij, maart 1936, archief GWM/Oasen.

3. Watersnoodramp 1953, archief GWM/Oasen.

4. Rijksinstituut voor drinkwatervoorziening, 1957, *Nota inzake een geohydrologisch onderzoek verricht ten behoeve van de uitbreiding van de waterwinningsmiddelen der Goudse Waterleiding Maatschappij N.V. (met vier bijlagen).*

5. Rijksinstituut voor drinkwatervoorziening, 1961, *Rapport geohydrologisch onderzoek tbv centrale grondwaterwinplaats voor noord-oostelijk deel van Zuid-Holland (met 15 bijlagen).*

Het Torenbad vanaf de watertoren. Zwemmen in de oude filters, ± 1975 (archief Oasen)

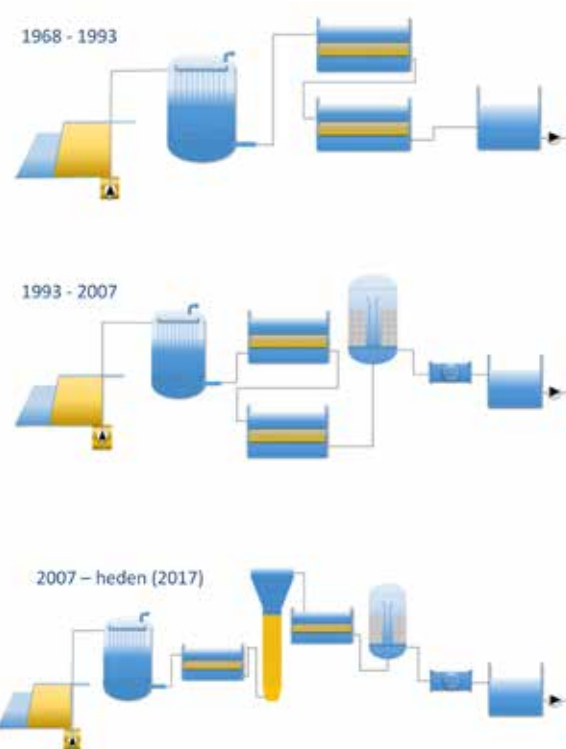
1964 het ontwerp ter hand werd genomen. Na het definitief akkoord door de raad van beheer van de GWM werd in 1966 de eerste paal geslagen en eind 1968 het nieuwe pompstation geopend. Bijna negentig jaar nadat de gezondheidscommissie in 1879 de Lek als potentieel goede bron had aangewezen, kreeg Gouda nu eindelijk uitstekend gezuiverd drinkwater uit deze kwalitatief goede bron. Het onttrokken water was weliswaar grondwater, maar uit het onderzoek van onder andere het RID bleek dat het opgepompte water tussen Bergambacht en Schoonhoven oorspronkelijk vanuit de rivier de Lek afkomstig was: oevergrondwater of 'Uferfiltrat' in het Duits.

Het oude pompstation werd ontmanteld en het grootste deel van het terrein, inclusief de bronnen, verkocht aan de N.V. Koninklijke Stearine Kaarsenfabriek Gouda-Apollo, het tegenwoordige Croda. Aardig is dat dit bedrijf tot zeker 2015 nog altijd water onttrok uit de bronnen van het waterbedrijf. De watertoren en het kantoor zijn begin jaren negentig verkocht. De filters werden na 1968 omgebouwd tot openluchtzwembad en bleven tot circa 1975 hiervoor in gebruik.

Bij het afscheid van de oud-directeur in 1975 werd het pompstation te Bergambacht vernoemd naar de scheidende directeur, C. Rodenhuis.

Pompstation C. Rodenhuis (Bergambacht) na de opening in 1968. Het tweede gebouw werd kort na 1970 gebouwd (archief Oasen)

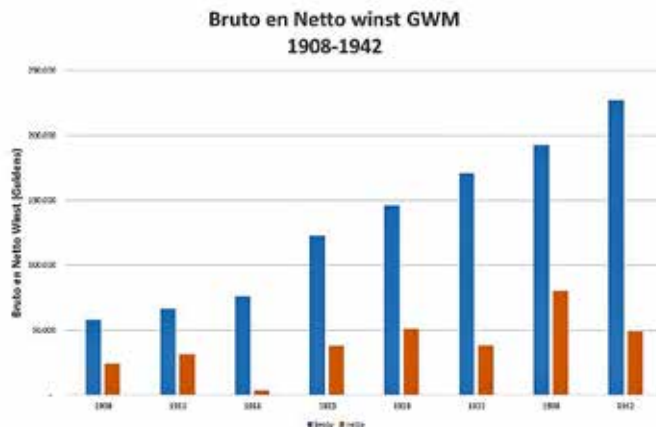

Processchema pompstation C. Rodenhuis (1968-heden)

Van privaat naar publiek: de GWM wordt een nutsbedrijf

De Goudsche Waterleiding Maatschappij was tot 1956 een private onderneming met een bijbehorende winstdoelstelling. Een directeur leidde de GWM, maar op de achtergrond hadden de particuliere aandeelhouders via het bestuur vanzelfsprekend invloed. Een wethouder werd als gecommiteerde vanuit gemeente Gouda toegevoegd aan het bestuur. Gouda had dus wel invloed, maar was geen volledig eigenaar. Dit leidde nog wel eens tot geschillen. Bijvoorbeeld in de tijd van de kleurrijke SDAP-wethouder K.R. van Staal, die in 1926 tot gecommiteerde was benoemd en belast met het toezien op de naleving van de concessievoorwaarden. Hij verweet de GWM dat deze door het minimaliseren van het onderhoud de winst en het dividend opschroefde ten koste van de burgers. Om dit aan te tonen, liet hij in 1929, als wethouder van openbare werken, voor 98.000 gulden de straten openbreken en leidingen vervangen waar hij slechte en ondeugdelijke buizen vermoedde, op kosten van de watermaatschappij. Deze nam via een verweerschrift afstand van de beschuldigingen, maar het deed de verhoudingen natuurlijk geen goed. Het overzicht van inkomsten en uitgaven in 1928 van de GWM, waarin 34,9% winst werd geschreven, geeft aan dat de wethouder in ieder geval gelijk had dat er ruimte was voor extra investeringen. Dat 1928 geen uitschieter was, blijkt uit het overzicht van de gerapporteerde bruto- en nettowinst van de GWM over de periode 1908-1942 (zie afbeelding). Met een gemiddelde nettowinst van 31% blijkt dat een waterleidingbedrijf inderdaad lucratief kan zijn, zoals de aandeelhouders in 1883 al hoopten.

Om het algemeen belang beter te borgen, nam de gemeente Gouda aan het einde van de laatste concessieperiode, die eindigde op 1 januari 1956, dan ook alle aandelen over. De betaalde prijs bleek voor iedereen aantrekkelijk, en de GWM werd een vennootschap met een raad van beheer bestaande uit vijf leden. De focus op de publieke dienstverlening was nu via eigendom geborgd.

Overzicht bruto- en nettowinst GWM 1908-1942 (archief Oasen)

De provinciale en landelijke overheid grijpt in

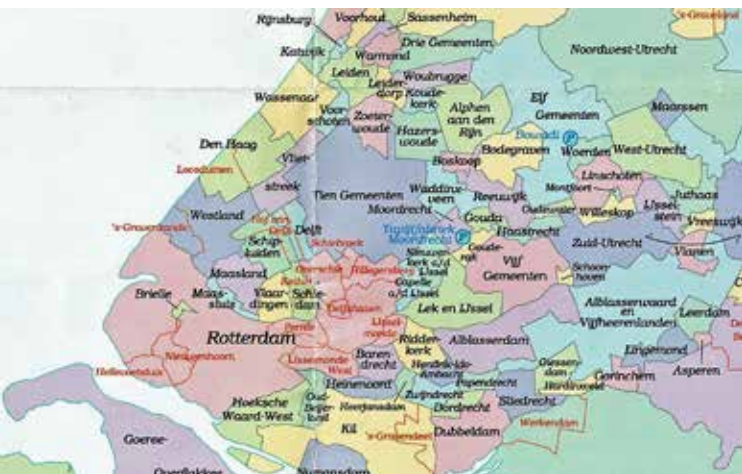
De landelijke en de provinciale overheid keken ondertussen zorgelijk naar de ontwikkeling van de Zuid-Hollandse waterbedrijven. Landelijk had het Rijksinstituut voor de Drinkwatervoorziening (RID) in de jaren vijftig prognoses ontwikkeld voor het toekomstig drinkwatergebruik. Hierin werd bijna een verdubbeling van het verbruik verwacht, wat voorzienbaar in het westen van Nederland tot grote problemen zou leiden en dus regie van de rijksoverheid behoeftte. Dit inzicht ging volstrekt voorbij aan de vele waterbedrijfjes in Zuid-Holland.⁶ In de loop der tijd hadden zich, mede door rijksbijdragen voor de aanleg van leidingen in onrendabele (landelijke) gebieden, tientallen lokale en streekbedrijven ontwikkeld. Anders dan in Groningen (3), Friesland (2), Zeeland (7) of Noord-

6. Nv Watermaatschappij Midden Nederland, 1997, *Water lekker nat, drinkwatervoorziening in de provincie Utrecht*, 97.

7. Rijksinstituut voor Drinkwatervoorziening, *Vijftig jaar drinkwater 1913-1963*, gedenkboek uitgegeven ter gelegenheid van het 50-jarige bestaan van het rijksinstituut voor drinkwatervoorziening, 1963.

8. Nv Watermaatschappij Midden Nederland, 1997, *Water lekker nat, drinkwatervoorziening in de provincie Utrecht*, 99.

9. Kiwa, 1985, *Drinkwater uit oevergrondwater*, Kiwa mededeling 89, Rijswijk.

Overzicht drinkwaterbedrijven en voorzieningsgebieden 1956 (zwarte letters), drinkwaterbedrijven opgeheven voor 1956 (rode letters) en productiebedrijven zonder levering aan particulieren (blauwe letters) (archief Oasen)

Holland (12), telde Zuid-Holland in 1963 maar liefst 67 lokale en streekbedrijven van elk een beperkte omvang.⁷ Deze beperkte omvang wreekte zich soms in de gebrekkige kwaliteit van de bedrijfsvoering. Waar grote bedrijven zoals het waterbedrijf van Amsterdam, Den Haag en Rotterdam zelf voldoende opgeleide drinkwater-ingenieurs en laboratoria tot hun beschikking hadden om zuiveringsprocessen optimaal te laten verlopen, waren de vele gemeentelijke, lokale en streekbedrijven in Zuid-Holland sterk afhankelijk van externen. Het RID voor ontwerp van zuiveringen, het KIWA (Keuringsinstituut voor Waterleiding Artikelen) voor specialistisch onderzoek en het laboratorium van Rotterdam of Breda voor de analyses. Ook bleken de afzonderlijke bedrijven niet zelfstandig in staat om voor hun bronnen en zuiveringscapaciteiten over hun eigen grenzen heen te kijken, zodat elke bedrijf zijn eigen prognoses, nieuwe winplaatsen en bouwplannen ontwikkelde.

Belangrijke mijlpaal bleek hier de totstandkoming van de Waterleidingwet in 1957. Deze wet gaf de minister de bevoegdheid toezicht uit te oefenen op het waterbedrijf en regels te stellen voor de kwaliteit, het bestuur, de eigenaren en de vakbekwaamheid van het personeel. Het overheidsbeleid was erop gericht de drinkwatervoor-

ziening kwantitatief en kwalitatief op een hoger plan te brengen. De provincies kregen de taak om regionaal tot opschaling te komen.⁸

De provinciale overheid oefende dan ook druk uit om tot schaalvergroting te komen. Dit leidde ertoe dat de Goudse Waterleiding Maatschappij steeds verder groeide. Nadat het in 1965 de waterbedrijven van Gouderak en Haastrecht had overgenomen, in 1967 Moordrecht en in 1968 het waterbedrijf De Vijf Gemeenten (Bergambacht, Amerstol, Berkenwoude, Stolwijk en Vlist), werd in 1975 een fusie aangegaan met de watermaatschappij Lek en IJssel (Lekkerkerk, Krimpen aan de Lek, Ouderkerk aan den IJssel) en in 1986 met de Rijnstreek (Boskoop, Hazerswoude). De GWM veranderde hierdoor van een puur Gouds bedrijf in een streekbedrijf.

De uitdagingen van het (oever)grondwater langs de Lek

Tussen de aanbevelingen van de gezondheidscommissie van 1879 om water uit de Lek te betrekken en 1968 was er heel wat water door de Rijn gestroomd. De sterke industrialisatie in combinatie met de lozing van ongezuiverd rioolwater vanuit het Frans-Duits-Nederlandse achterland van de Rijn had de kwaliteit van het rivierwater van het eerder zo geroemde water uit de Lek drastisch verslechterd. De kwaliteit was rond 1970 het beroerdst. Zware metalen, zouten, fosfaten en een gebrek aan zuurstof maakte dat de ecologische en chemische toestand abominabel was. Onderzoek van het KIWA leerde dan ook dat sinds de jaren zeventig van de vorige eeuw het opgepompte water langs rivieren een fenolachtige smaak had gekregen die verband had met het aandeel recent rivierwater uit de putten.⁹ Ook kon met de nieuwste geavanceerdere analysetechnieken worden vastgesteld dat bepaalde organische microverontreinigingen in het grondwater gelijk waren aan de verontreinigingen die in de rivieren werden aangetroffen. In Duitsland, waar men dicht op de rivier ook grondwater wint, was dit al eerder vastgesteld en werd als remedie een extra filtratiestap met actieve kool voorgesteld. Een oplossing die in Nederland versneld werd doorgevoerd nadat in 1987

Bord met alle rechtsvoorgangers van het huidige Oasen in het kantoor te Gouda (Oasen)

bleek dat steeds meer verontreinigingen uit de Rijn, waaronder het landbouw bestrijdingsmiddel bentazon, in het drinkwater kon worden aangetoond.¹⁰ Het pompstation te Bergambacht, dat na bodempassage ook ouder Rijnwater oppompt, werd dan ook in 1992 voorzien van actiefkoolfiltratie, waarna ook deze (en andere) verontreinigingen het hoofd konden worden geboden (zie afbeelding pagina 161).

Door deze industriële vervuiling en het besef dat dit niet ongehinderd door kon gaan, groeide sinds de jaren zeventig het milieubewustzijn. De waterkwaliteit van de Lek werd stapsgewijs weer beter door afspraken en ingrepen vanuit de betrokken Rijnsoeverstaten. Nadat in 1969 en 1971 chemische calamiteiten plaatsvonden, werd in 1972 tijdens de eerste Rijnministersconferentie afgesproken om volkenrechtelijke overeenkomsten voor te bereiden ter reductie van de chemische verontreiniging, de zoutverontreiniging en de warmtebelasting van de Rijn. Dit alles heeft een duidelijke positieve ontwikkeling gehad op de kwaliteit van de Lek. De eerste zalmen zijn alweer terug, en de verontreinigingen met bijvoorbeeld olieachtige componenten zijn sindsdien meer dan gedecimeerd.

Directie wZHO 1992: A.B.I.M. Vos de Wael (links) en H.E.J. Boon (rechts) (archief Oasen)

Naar verdere schaalvergroting

Per 1 januari 1987 veranderde de naam van het bedrijf in Watermaatschappij Zuid-Holland Oost (wZHO), een naam die de lading beter dekte. Het kantoor verhuisde naar het Nonnenwater 8, naast de huidige Lichtfabriek. De directie werd gevormd door de heren H.E.J. Boon en B.J. Hofhuis, die in 1975 het stokje had overgenomen van de heer C. Rodenhuis. De aandelen, die voorheen alleen in handen waren van de gemeente Gouda, werden na deze fusies naar rato van het aantal inwoners verdeeld over alle gemeenten die van wZHO drinkwater kregen.

Omdat de gewenste verdere schaalvergroting verder niet spontaan tot stand kwam, koos het toenmalige ministerie van Volksgezondheid en Milieuhygiëne voor een meer dwingende vorm. Via een herziening van de drinkwaterwet bepaalde het ministerie dat de provincies reorganisatieplannen moesten opstellen en doorvoeren.¹¹ In 1986 werd het Zuid-Hollandse reorganisatieplan door de Raad voor Drinkwatervoorziening geaccordeerd en vastgesteld door de Kroon.¹² Kerngedachte was te komen tot een drietal bedrijven. Dit leidde uiteindelijk tot een nog verdere schaalvergroting, waarbij vrijwel alle grondwaterbedrijven van Zuid-Holland werden verenigd, zodat ook de waterbedrijven van Vianen, de Alblasserwaard & Vijfheerenlanden, de Elf-Gemeenten (Kamerik / Bode-

graven), Alphen aan den Rijn, Ridderkerk, Zwijndrecht en Hendrik-Ido-Ambacht met WZHO fuseerden tot een groter WZHO in 1991. Het resultaat was dat er inderdaad nog maar drie bedrijven over waren in Zuid-Holland met ieder een eigen bron: Het Rotterdamse waterbedrijf (nu Evides) met de grote opvangbekkens in de Biesbosch als bron, Het Haagse waterbedrijf (nu Dunea) dat water uit de afgedamde Maas bij Brakel via pijpleidingen in de duinen infiltreert, en het in Gouda gevestigde grondwaterbedrijf WZHO.

De grondwaterbedrijven rond Dordrecht werden in deze fusie bij het Rotterdamse waterbedrijf gevoegd. Een bestuurlijk besluit, omdat Gouda bij de fusie met het Dordtse bedrijf niet meer de grootste aandeelhouder zou zijn.¹³

Met deze laatste schaalvergroting en de bouw van het nieuwe hoofdkantoor in Gouda aan de Nieuwe Gouwe O.Z. 3. ging ook een oude wens van de Goudse Watermaatschappij in vervulling: een eigen laboratorium. De directie werd gevoerd door de overgebleven directeur H.E.J. Boon, tevens lid van Provinciale Staten, en A.B.I.M. Vos de Wael, voormalig wethouder te Delft en directeur van de fusiepartner van de Alblasserwaard en Vijfheerenlanden. Beide typische representanten van de overgang naar een nieuw soort directeur. Waar voorheen bij de kleinere bedrijven vooral drinkwater-ingenieurs werden benoemd, werd van de nieuwe directeurs van de gefuseerde streekbedrijven ook verwacht dat ze voldoende oog hadden voor de bestuurlijke en politieke bewegingen in hun omgeving. Bredere maatschappelijke ontwikkelingen als marktwerking en de waterketen (de

Kantine oude kantoor Schielands Hoge Zeedijk (archief Oasen)

samenwerking met waterschappen en riool- en afvalwaterbeheer), deden een beroep op andere dan alleen technische kwaliteiten.¹⁴ Het was dan ook geen verrassing dat deze twee bestuurlijk ervaren mannen boven kwamen drijven in de totstandkoming van de 'grote' WZHO in de vorm van 1991.

Ontwikkelingen vanaf 1991

De integratie tot het grote Waterbedrijf Zuid-Holland Oost (WZHO) had inderdaad het beoogde positief effect. Voortvarend werden oudere pompstations gesloten (Hazerswoude, Alphen, Bergambacht (Dijklaan), Vianen, Hardinxveld), nieuwe gebouwd en distributienetwerken gekoppeld. De sluiting van de eveneens verziltende drinkwaterbronnen van Alphen aan den Rijn en Hazerswoude konden worden opgevangen door aanvoer van gezuiverd zoet grondwater vanuit de Alblasserwaard met een grote leiding, 'de slagader'.

Het nieuwe en grotere bedrijf kon ook gespecialiseerd personeel werven op het gebied van onderzoek, ingenieurswerk en overige staffuncties, waardoor de bedrijfsvoering op een aantal terreinen verbeterde en ook veel personeel van buiten Gouda werd aangetrokken. Een gevolg van deze professionalisering was wel dat hiermee de aard van het bedrijf veranderde. Uit de ver-

10. De Moel, P., Verberk, J. & van Dijk, J., 2005. *Drinkwater, principes en praktijk, tweede herziene druk*. Den Haag 2005, 333.

11. Vereniging voor waterleidingbelangen in Nederland, 1999, *Anecdotische beschouwingen uit de rijke historie van het waterleiding vak*, geconserveerd onder redactie van Geert, B. Vinke, vwn, 144.

12. Anon., 1986, Gedeputeerde Overwater over de drinkwatervoorziening in Zuid-Holland. Tijdschrift H₂O, Volume 1986, 620-621.

13. Pers. Comm. A.B.I.M. Vos de Wael, oud-directeur van WZHO.

14. Vereniging voor waterleidingbelangen in Nederland, 1999, *Anecdotische beschouwingen uit de rijke historie van het waterleiding vak*, geconserveerd onder redactie van Geert, B. Vinke, vwn, 1999, 146.

halen van gepensioneerde medewerkers van de Goudse Waterleiding Maatschappij over de jaren 1950 tot 1980 komt een beeld van een hecht familiebedrijf met een groot saamhorigheidsgevoel, sterke sociale controle en sterke karakters. Een cultuur die na 1991 snel verdween, zeker toen na de fusie het gecombineerde personeelsbestand werd uitgedund, veel uitvoerend leidingwerk werd uitbesteed aan aannemers en de tekenkamers werden vervangen door digitale systemen. Werknemers die beide culturen hebben meegemaakt, roemen de verbeterde kwaliteit van het huidige bedrijf, maar verlangen nog wel eens naar de sfeer van voor 1991.

Na de succesvolle fusies doemden in de jaren negentig nieuwe uitdagingen op. In de maatschappij ontstond een sterk geloof dat marktwerking de bedrijfsvoering en efficiency van nutsbedrijven sterk zou verbeteren. Post, telefoon, spoorwegen en energiemaatschappijen werden verzelfstandigd en de marktwerking zou zijn zegenende werk doen. Waarom zou dat niet gelden voor waterbedrijven?

Juridisch was de verkoop van aandelen door de gemeenten aan private investeerders niet verboden, bovendien werden (en worden) veel wethouders en gemeenten structureel geplaagd door financiële tekorten. Dit resulteerde op de Veluwe in de strategische overname van een waterbedrijf door het geprivatiseerde energiebedrijf NUON om, volgens kwade tongen, de gedwongen klanten van het drinkwaterbedrijf te verleiden ook de overige energiediensten via koppelverkoop af te nemen.

De risico's van privatisering waren echter ook bekend. Door privatisering in jaren tachtig en de hieruit volgende bezuinigingen op onderhoud en investeringen waren bijvoorbeeld de Engelse waterbedrijven tot de slechtste van Europa weggezakt. Dit was geen lonkend perspectief voor de WZHO-directie.

Om overname te voorkomen, werd dan ook in 2001 een coöperatie opgericht met een tweetal andere grondwaterbedrijven: de WMN (Utrecht) en de FDM (Flevoland). Dit als opmaat naar een toekomstige fusie. De coöperatie kreeg de naam Hydron en WZHO werd hernoemd tot Hydron Zuid-Holland.

Tegelijkertijd voerde onder meer directeur Boon overleg met de toenmalige minister Pronk, waarna dan ook in 2005 bij wet werd vastgelegd dat de drinkwatervoorziening een dusdanig hoog openbaar belang vertegenwoordigt dat het eigendom (de aandelen) altijd in publieke handen moeten zijn. Alleen op deze wijze kon de kwaliteit en continuïteit voldoende worden gewaarborgd. Doorslaggevend was uiteindelijk de legionellabesmetting tijdens de West-Friese Flora in Bovenkarspel in 1999, waar met 32 doden het belang van goed toezicht op de bacteriologische betrouwbaarheid van het leidingwater werd onderstreept.¹⁵

Het gevolg was wel dat, nu overname door private partijen geen risico meer vormde, de coöperatie van 2001 zijn langste tijd gehad had. Door het Goudse bedrijf werd synergie met de overige coöperatie partners niet echt gevoeld, en dus trok Hydron Zuid-Holland zich in 2005 weer terug uit de coöperatie en adopteerde noodgedwongen weer een nieuwe naam: Oasen. Eigenlijk weer de oude WZHO van 1991, met dit verschil dat het laboratorium definitief achterbleef in Utrecht.

Zachter water

Voor de Goudse Watermaatschappij, die na de genoemde fusies, verbindingen in coöperatievorm en aansluitend weer verzelfstandiging de naam Oasen kreeg, reden om na het jaar 2000 de focus te verleggen naar het verlagen van de hardheid. Minder kalk in het water betekent immers minder aanslag en langere levensduur van verwarmingsapparaten. De geleverde hardheid van vijftien graden Duits was weliswaar gelijk aan het water dat destijds na ontharding vanuit de Schielands Hoge Zeedijk werd geleverd, maar binnen Nederland nog vrij hard. Dit betekende weer een nieuwe verbouwing van het pompstation te Bergambacht (zie afbeelding pagina 161).

Omdat een onthardingsinstallatie optimaal werkt bij een continue bedrijfsvoering, maar het drinkwater vooral dagelijks in de ochtend en in de avonden wordt

15. Pers. Comm, A.B.I.M. Vos de Wael, oud-directeur WZHO.

Suppletiepompstation Gouda (foto DigiDaan)

gebruikt, was een extra reservoir nodig om deze ongelijkheid op te heffen en een gelijkmatige productie te krijgen. In overleg met de Goudse raad werd een plek gevonden achter de atletiekbaan in de Goudse wijk Bloemendaal. Na oplevering van dit reservoir in 2005 werd in 2007 de onthardingsinstallatie te Bergambacht in gebruik genomen waarmee de hardheid werd verlaagd tot acht Duitse hardheidsgraden. Voor zowel het reservoir als de verbouwing van zuiveringsstation Rodenhuis tekende architect Ole Boom het ontwerp.

De uitdagingen van 2017

Het drinkwater van Gouda is van uitstekende kwaliteit en het distributienet ligt er goed bij. Aan de horizon liggen echter weer nieuwe uitdagingen. Wat te doen met de toenemende concentraties geneesmiddelen die we met zijn allen, nu we steeds ouder worden, via het riool in het rivierwater lozen? Dit komt allemaal via de bodem richting de drinkwaterbronnen van Oasen.

Om hier antwoord op te hebben, kiest Oasen bij de volgende verbouwing van pompstation C. Rodenhuis te Bergambacht waarschijnlijk voor de productie van drinkwater via de techniek van membraanfiltratie. Een inmiddels heel betaalbare techniek waarmee vrijwel alles uit het water wordt verwijderd, behalve water. Essentiële

mineralen als kalk zullen dan moeten worden toegevoegd in plaats van verwijderd.

Maar als dat technisch kan, is het dan ook niet duurzaam om gelijk de waterkringloop te sluiten, en waarom gaan we dan niet terug naar Gouda? En hoe houden de pvc-leidingen, die we in de jaren zestig en zeventig in grote lengtes hebben gelegd, zich de komende jaren? Gaan ze vijftig jaar mee of honderd? Zal het waterverbruik toenemen (luxe stortdouches) of juist afnemen (duurzaamheid)? Zijn grote pompstations nog wel van deze tijd en is een centrale drinkwatervoorziening op den duur eigenlijk nog wel de beste oplossing, of gaan we naar meer kleinschalige systemen? Allemaal vragen waarvan we het antwoord nu niet weten, maar waarvan we wel zeker weten dat we ze moeten gaan beantwoorden en ons er de komende jaren het hoofd over gaan breken. Zeker is dat de mensen van het waterbedrijf ervoor zullen blijven zorgen dat inwoners van Gouda 24 uur per dag, 7 dagen per week en 365 dagen per jaar van uitstekend drinkwater voorzien zullen worden.

Bronnen en dankzegging

Naast de bronnen en personen genoemd in het artikel over drinkwater in Gouda tot 1945 in *Tidings* 3 van 2017, gaat dank uit naar oud-directeur ir. Alexander Vos de Wael voor achtergrondinformatie over de gedwongen provinciale herindeling in de jaren tachtig van de vorige eeuw